

Może interesujące będzie wskazanie na dziedziny, które reprezentują zamieszczeni w ostatnim zeszycie twórcy. Rzeźbiarzy jest 22, w większości zresztą amatorów, rzeźbiących „na ludowo”. Zabawkarstwo, meblarstwo i sprzętarstwo reprezentuje 6 osób, ceramikę (w tym figuralną) — również 6, plecionkarstwo — 2, wycinankę i zdobnictwo wewnątrz — 5, kowalstwo, malarstwo na szkło, zdobnictwo w metalu i skórze, fajczarstwo — po 1.

Mimo dużej ilości nazwisk biogramy pokazują obraz współczesnej twórczości ludowej niezupełnie prawdziwy. Reprezentowani są bowiem tylko twórcy, a w wielu przypadkach jedynie wytwórcy znani, udzielający się, wciągnięci w orbitę działań instytucji handlowych, STL. Obraz sytuacji rzeczywistej należałoby więc skorygować, biorąc pod uwagę zarówno kontynuatorów dawnych tradycji, pracujących dla siebie i własnego środowiska, jak też liczną grupę, chyba dominującą, ludzi wyrabiających współczesne przedmioty dekoracyjne w duchu obecnie panujących mód, te przeróżne szkaradziństwa ze słomy, lakierowanego drewna, gąbki czy plastiku.

Nawet zeszyty Pokropka, co zrozumiałe, przedstawiają tylko najlepsze prace omawianych wytwórców.

Stąd czytając „Jarmark Płocki” odnosi się wrażenie, iż jest raczej dobrze i pięknie. Tymczasem rzeczywistość płockich kiermaszy może co wrażliwszego widza przygnębić, zwłaszcza gdy się pamięta czym niedawno jeszcze była sztuka ludowa. O tej poprawce „na rzeczywistość” też warto pamiętać.

Na końcu należałoby odpowiedzieć sobie na pytanie, w jakiej mierze biogramy zawarte w zeszytach „Jarmarku...” mogą być przydatne przy opracowywaniu słownika twórców ludowych. Wiele z nich jest już gotowymi hasłami, niektóre — wcześniejsze — wymagają uzupełnień. Należy jednak zastanowić się nad tym, co jest jeszcze rzeczywistym, „od środka” przedłużeniem tradycji, a co już lepszą czy gorszą spekulacją na ludowości (zwłaszcza w rzeźbie drewnianej, a nawet ceramicznej). Co jest jeszcze „sztuką”, a co już tylko pamiątkarstwem, czy gorzej — kiczem.

Jest to oczywiście zagadnienie ogólne, dotyczące nie tylko płockich kiermaszy. Wspominam o nim jedynie na marginesie bardzo cennego i przydatnego wydawnictwa, za które należą się słowa uznania zarówno Autorowi jak i władzom płockim, dzięki którym może się ono regularnie ukazywać.

Aleksander Jackowski

K O N I K A

IV – VI 1979

Konkursy i wystawy

6.IV — w Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu pokazano wystawę „Tradycyjne zdobnictwo wewnątrz chałup podlaskich”. Zgromadzono ok. 200 eksponatów, ręczniki do ozdobienia ikon, firanki osłaniające ikony i okna, pajaki, bukiety sztucznych kwiatów i makatki.

7.IV — w Opocznie rozstrzygnięto konkurs otwarty na haft płaski regionu opoczyńskiego, zorganizowany przez Spółdzielnię „Opocznianka”. Wzięły w nim udział 43 osoby, nagrody otrzymały: Franciszka Dąbrowska, Józefa Dąbrowska i Zofia Jobczyk z Bielowic.

28.IV — w Muzeum Etnograficznym w Krakowie otwarto wystawę twórczości Józefa Janosa z Dębna, na której zgromadzono cały dostępny dorobek rzeźbiarza, jego wiersze, listy, fotografie. Komisarzem wystawy był dyrektor Muzeum, mgr Edward Waligóra.

W kwietniu organizowano w wielu regionach konkursy na pisanki wielkanocne. Konkurs pn Zwyczaje i pisanki wielkanocne w Radomskiem ogłosiło Muzeum Wsi Radomskiej, przy współudziale Cepelii i Muzeum Etnograficznego w Warszawie. Wzięło w nim udział 25 pisankarek. Pierwszą nagrodę otrzymała Maria Pogoda z Werówki. Na wystawie pokonkursowej pokazano również rzeźby i obrazy twórców z okolic Radomia.

Ogólnopolski konkurs na pisanki rozstrzygnięto w Gorzowie. Organizatorem było Koło Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Pierwszej nagrody nie przyznano, dwie II otrzymali Zofia Monczak (motywy lemkońskie) i Paweł Kiłoczko (motywy przemyskie) nagrody III — Tekla Szafran z Hańczowej i Stanisława Koczan z Żagania.

Konkurs, którego plon pokazano w wolińskiej bibliotece, ogłosiło Muzeum Regionalne w Wolińcu. Kiermasze pisanek zorganizowano w Zamościu i Krasnymstawie.

29.IV — rozstrzygnięty został konkurs pod hasłem Malowany Dżban, ogłoszony w styczniu przez redakcję „Robotnika Rolnego” i „Gospodyni Wiejskiej” dla pracowników rolnych, zorganizowany przez Związek Zawodowy Pracowników Rolnych, Federację Stowarzyszeń Przyjaciół Sztuki. Przyznano nagrody: I, za rzeźbę, otrzymał Jarosław Furgała z Polwicy, woj. wrocławskie, dwie II — Zygmunt Bukowski z Mierzeszyna, woj. gdańskie, za płaskorzeźbę i Bronisława Trzaskuś z Jaźwin, woj. tarnowskie, za malarstwo. Przyznano jedenaście nagród III, otrzymali je: Bolesław Grabski z Leśmierza, Teresa Dziob z Gidlarów, Alfred Hoflik z Lenartowic i Władysław Kochalski z Jam za rzeźbę, Blandyna Rykowska z Czermińska i Anna Piotrowska z Bartosiewic za malarstwo, Maria

Maczkowska z Sobieszowa za lalki regionalne, Eugenia Hanusiak z Białegostoku za hafty, Janina Żądłek z Domaszewnicy za dywany, Helena Kowalczyk z Błakał za narzuty, Anna Wojnarowska z Piasieczna za gobeliny. Nagrody specjalne za tradycyjną twórczość ludową otrzymały hafciarki kurpiowskie, Krystyna i Maria Marczak z Mystkowie.

IV — w Starej Kordegardzie w Warszawie Muzeum Tatrzzańskie w Zakopanem pokazało wystawę „Podtatrzzańskie malarstwo na szkło z okresu 1948—1978” obejmującą prace twórców ludowych oraz artystów plastyków. Komisarzem wystawy była mgr H. Średniawa.

IV — w Zielonej Górze rozstrzygnięto konkurs na rękodzieło ludowe i artystyczne woj. zielonogórskiego. Przyznano nagrody w dziedzinie rzeźby (I otrzymał Marceł Potas z Lutowa) i w dziedzinie tkactwa (I otrzymał Bolesław Pawlicki z Wolsztyna). W dziedzinie haftu i stroju pierwszej nagrody nie przyznano (II nagroda — Jadwiga Hirt z Chresnicy i Gertruda Kubicka z Przyprostyni), w dziedzinie plastyki obrzędowej i wycinanki nie przyznano nagrody I i II. Przyznano nagrodę specjalną za instrumenty muzyczne Florianowi Modrzykowi z Nądni koło Zbąszynia.

IV — w Wieluniu rozstrzygnięto konkurs sztuki ludowej regionu

wieluńskiego, zorganizowany przez Muzeum Ziemi Wieluńskiej, celiowską spółdzielnię „Sztuka Ludowa” w Łodzi, Wydział Kultury i Sztuki w Sieradzu, Urząd Miasta i Gminy Wieluń oraz wierszowski Dom Kultury. Przyznano nagrody za rzeźbę w drewnie, wyroby kowalskie, plecionkę, haft i koronkę oraz wyroby samodzielną.

IV — w Muzeum Okręgowym w Białej Podlaskiej czynna była wystawa rzeźby ludowej ośrodka łukowskiego.

7.V — w Myślenicach rozstrzygnięto konkurs na tradycyjne ozdoby bibułkowe pn. Kwiaty polskie, organizowany przez MDK Myślenice, Muzeum Regionalne i GOK w Tokarni. Przyznano nagrody w dwu grupach, twórców ludowych oraz dzieci. W kategorii osób dorosłych przyznano pięć nagród I: Zofii Hajduk z Alwerni, Katarzynie Halek ze Skomielnej Czarnej, Eleonorze Jurczak z Tokarni, Zofii Koryczan z Nowej Góry i Cecylii Proszek ze Skomielnej Czarnej.

10.V — w Muzeum Okręgowym w Częstochowie wystawiono prace zgłoszone na „I Wojewódzki Przegląd Twórczości Ludowej”. Wśród prac przeważały rzeźby i tkaniny. Nagrody otrzymali: I — Teresa Bednarek z Zawady za paskę, II — Barbara Kuzior z Poraja za haft, III — Tadeusz Dziuk z Poraja za kompozycję „Ptaki”.

10.V — w Muzeum Okręgowym w Tarnowie otwarto wystawę „Cyganie w kulturze polskiej”. Pokazano m.in. dokumenty prawne dotyczące Cyganów oraz przedmioty codziennego użytku, rekwizyty magiczne, obrazy i grafiki poświęcone Cyganom, ich związki z polską kulturą ludową. Wystawę zorganizował mgr Adam Bartosz.

10.V — w Muzeum Etnograficznym odbył się wernisaż wystawy „Polska Sztuka Nieprofesjonalna ze zbiorów Ludwiga Zimmerera”. Wystawa, znacznie rozszerzona, została przewieziona do Kolonii.

22.V — w Muzeum Władysława Orkana w Rabce rozstrzygnięto konkurs na zabawkę ludową Karpat polskich. I nagrody otrzymali: Jan Rapciak z Poręby Wielkiej, Maria Kura z Osieczan, Stanisław Naróg z Żołyńi Górnej, Władysław Sikora z Lachowic, Jan Hodurek z Poręby i Jan Gąsior z Medyni Głogowskiej. Nagrody II otrzymali: Antoni Bolek z Zależa, Jan Malik z Krościenka, Władysław Biedroń z Rabki, Stanisława Cukier z Zakopanego, Michał Naróg z Brzozy Stadnickiej, Kazimierz Szczygieł, Alojzy Porzycki, Franciszek Chrzaszcz i Józef Rumiak z Lachowic, Wasyl Bodak z Bodak, Franciszek Noworol, Władysław Prucnal i Jan Kot z Medyni Głogowskiej. Przyznano także 21 nagród trzecich i 12 czwartych.

22.V — w Małej Sali Konferencyjnej Centrum Studenckiego koła naukowe przy katedrze Etnografii

w Warszawie zorganizowało wystawę rzeźby Włodzimierza Naumiuka z Kaniuk. Fotografami przedstawiające Kaniuki oraz rzeźby zgromadził Jacek Wołowski, zajmujący się twórczością artysty.

25. V — w Radomiu w Klubie Stowarzyszenia PAX odbyła się druga wystawa sakralnej sztuki ludowej.

18.VI — zakończył się jubileuszowy X konkurs zdobnictwa bibułkowego Zywieccyzny, zorganizowany przez Muzeum w Zywiecu. Wzięły w nim udział 44 osoby, które nadesłały ok. 300 prac, przeważały wieńce z bibułkowych kwiatów i pająki. Nagrody I otrzymały: Anna Kupczak z Sopotni Małej, Maria Madejczyk z Ciśca, Katarzyna Motyka z Ciśca i Franciszka Uflant z Pewli Wielkiej. Przyznano dziesięć nagród II, cztery III i trzynaście IV.

18.VI — w Warszawie otwarto wystawę zorganizowaną z okazji czterdziestolecia Spółdzielni Pracy Rękodziela Ludowego i Artystycznego „Twórczość ludowa” w Pułtusku. Pokazano ok. 400 tkanin, haftów na płótnie i tiulu, strojów ludowych, wyrobów garncarskich i rzeźby w drewnie z obszaru Puszczy Białej.

28.VI — Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie zorganizowało wystawę pn. „Narzędzia rybackie i sposoby łowienia ryb”.

Imprezy folklorystyczne i regionalne

IV — w Kolnie odbył się międzywojewódzki przegląd kapel ludowych, orkiestr weselnych, zespołów śpiewaczych, gawędziarzy, instrumentalistów i śpiewaków ludowych.

25—27.V — w Przysusze odbyły się doroczne Dni Kolbergowskie połączone z III wojewódzkim przeglądem folkloru i sztuki ludowej

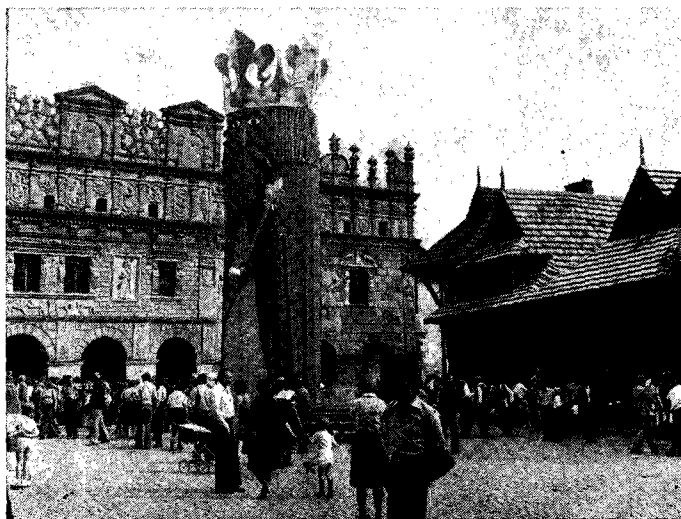
na którym wystąpiło 15 zespołów regionalnych i 15 kapel ludowych z woj. radomskiego. Imprezę rozpoczęto uroczystą sesją Tow. im. Oskara Kolberga. Odbyły się też targi sztuki ludowej, otwarto wystawę folkloru.

25—27.V — w Chojnicach zorganizowano II Dni Folkloru Kaszubskiego, przegląd tańca, pieśni, muzyki i gawędy Kaszub.

31.V — w ramach Dni Łowicza zorganizowano sesję popularnonaukową pn. Kultura ludowa — kultura narodowa. Organizatorami byli: Urząd Miasta, Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych, Towarzystwo Przyjaciół Łowicza i Ziemi Łowickiej. Obradom przewodniczyła prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa z Uniwersytetu Warszawskiego. Odbył się również Jarmark Łowicki — przegląd obrzędów weselnych z całego kraju oraz kiermasz łowickiej sztuki ludowej.

8—10.VI — w Ostrołęce odbyły się „Dni Folkloru Kurpiowskiego” Imprezę rozpoczął korowód kapel, zespołów i tańców ludowych. Zorganizowano przegląd śpiewaków, kapel, instrumentalistów i gawędziarzy. „Dniom” towarzyszyły liczne występy zespołów ludowych oraz prezentacja wyrobów twórców Kurpiowszczyzny.

15—17.VI — odbył się XIII Ogólnopolski Festiwal w Płocku. Podczas Festiwalu czynne były wystawy „Wielcy Polacy w rzeźbie ludowej” oraz sztucznych kwiatów Longiny Pałczyńskiej, artystki plastyczki z Łodzi. Na dorocznym kiermaszu wystawiono prace ponad 50 osób, przeważali członkowie STL, dominowała rzeźba i ceramika. Wśród zespołów występujących w płockim amfiteatrze znalazły się, obok zespołów autentycznych, zespoły o zdecydowanie miejskim charakterze takie jak: „Olsztyn” czy „Opole”. Podczas festiwalu zostały wręczone po raz szósty nagrody „Barw” im. Oskara

Il. 1, 2. Festiwal kapel i śpiewaków ludowych, Kazimierz nad Wisłą.

Kolberga. Wydano kolejny 6 zeszyt wydawnictwa „Jarmark Pioczeki”, w którym Marian Pokropek przedstawił sylwetki twórców ludowych biorących po raz pierwszy udział w kiermaszach — w roku 1977 i 1978.

21—23.VI — trwał II Ogólnopolski Przegląd Dorobku Wsi w Przytocznej, zorganizowany przez Wydział Kultury i Sztuki w Gorzowie i kombinat rolny w Przytocznej. Zaprezentowano tańce regionalne, pieśni ludowe, obrzędy z całej Polski. Na kiermaszu znalazły się stoiska problemowe sztuki ludowej, plastyki amatorskiej i fotografów obrazujących wieś współczesną — oprac. przez Woj. Domy Kultury. Jury pod przewodnictwem prof. dr Józefa Burszty przyznało nagrody: dwa równorzędne „Złote Pługi” — woj. kieleckiemu i woj. opolskiemu, „Srebrny Pług” woj. suwalskiemu, „Brazowy Pług” woj. wałbrzyskiemu. W przeglądzie udział wzięło 29 województw. Organizatorami byli: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Ministerstwo Rolnictwa, Zarząd Główny Pracowników Rolnych i CRZZ.

21—24.VI — w Żywcu odbył się Ogólnopolski Festiwal Folkloru Górali Polskich.

28.VI—1.VII — odbył się XIII Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu, na którym wystąpiło ok. 50 zespołów i kapel oraz kilkunastu solistów, kultywujących tradycyjny folklor. Po raz pierwszy w programie znalazły się kołysanki. Odbył się kiermasz sztuki ludowej zorganizowany przez STL.

V — w maju odbyły się Cepeliady w Warszawie, Łodzi i we Wrocławiu. Kiermaszom połączonym z pokazami rękodzieła towarzyszyli z reguły handlarze jarmarcznych i odpustowych „cułów” oraz malarze i rzeźbiarze-amatorzy.

VI — w ramach licznych „Dni miast” odbywały się kiermasze sztuki ludowej, występy kapel i zespołów folklorystycznych. Do większych należały imprezy w Olsztynie, Sanoku, Sieradzu.

VI — odbył się jarmark opatowski w Opatowie — przegląd kapel i zespołów, którym towarzyszyły wystawy sztuki ludowej, m. in. ceramiki, z Łążka Ordynackiego, Kątów Denkowskich i Denkowa.

Inne

18—19.V — w Lublinie i Chełmie zorganizowano Ogólnopolskie Spotkanie Twórców i Działaczy Amatorskiego Ruchu Artystycznego. W czasie obrad, plenarnych i sekcyjnych, omówiono podstawowe problemy, podjęto uchwałę dotyczącą kierunków pracy, powołano Radę do spraw amatorskiego ruchu artystycznego przy Ministerstwie Kultury i Sztuki.

21.V — w Toruniu w Muzeum Etnograficznym odbyła się konfe-

rencia na temat „Aktualne problemy garncarstwa ludowego w Polsce”.

26.VI — w Kielcach Klub PAX zorganizował sympozjum z cyklu Kultura ludowa — tradycja i współczesność, towarzyszące VII Wystawie Ludowej sztuki Sakralnej Kielceczyzny.

29—30.VI — w Muzeum Etnograficznym w Krakowie odbyło się ogólnopolskie sympozjum poświęcone dziecku wiejskiemu. Otwarto wystawę „Dziecko Wiejskie”.

VI — w roku 1979 nagrody „Barw” im. Oskara Kolberga otrzymali: Stanisław Błaszczyk — etnograf, znawca ludowej kultury Wielkopolski, Jadwiga Chętnikowa — współtwórczyni skansenu kurpiowskiego, Franciszek Dorobek — inicjator festiwalu w Płocku, Zdzisław Dudzik — szopkarz z Krakowa, Zofia Roj-Gasienica — malarzka na szkłe z Zakopanego, Anna Jachnina — dziennikarz radiowy, popularyzator folkloru z Bydgoszczy, Stefan Konopczyński — garncarz z Bolimowa (k. Nieborowa) Maria Kozłowa — twórczyni ludowa z sandomierskiego, Konstanty Kuncewicz — muzyk ludowy z Giżycka, Jan Malinowski-Haledrak — muzyk i twórca zespołu ze Szczawnicy, Piotr Pułaski — wycinankarz z Kadzidła, Aleksandra Radulska — tkaczka z Białostockiej, Wiktor Sawczenko — działacz i organizator z Białostockiej, Marianna Siedlerek — twórczyni ludowa z Sannik, Roman Wójcik — dziennikarz, inicjator nagrody im. J. Pocka, Zofia Zytkiewicz — instruktor-choreograf z Nowego Sącza, Zespół „Bednarze” z woj. zamojskiego, Zespół Regionalny z Bukowca Górnego, woj. leszczyńskiego. Nagrody dla działaczy i zespołów polonijnych otrzymali: Marian Jakubowski z Holandii, Mary i Albin Pierce'owie z Bostonu, Zespół „Orzeł Biały” z Francji, Polsko-Amerykańska Grupa Folklorystyczna z Nowego Jorku, Zespół „Tatry” z Australii.

S U M M A R I E S • P E 3 J O M E

SUMMARY OF ARTICLES

Ludwik Stomma — DETERMINANTS OF POLISH FOLK CULTURE IN THE XIXth CENTURY

The author considers the following features to be the basic determinants of rural culture in the XIXth century: 1. isolation, 2. catholicism, 3. verbal transmission of tradition and following Paul Lazarfeld he calls these mother — formulas.

Isolation is examined by the author in various aspects, geographical isolation, which he calls the dimension of horizontal isolation, class, called vertical or consciousness dimensions which are expressed in reserve towards the outside world — orbis exterior. The author also discusses the consequences of isolation which are visible in the attitudes of the peasants towards the reality which surrounds them — conservatism, ritualism, sensualism and moral relativism.

Catholicism is treated here as a factor which on one side assimilates and adapts these attitudes and on the other tries to confront them. The constant contact between the mythical consciousness based on the verbal transmission of tradition and the so called miraculous (christian) sensitivity gave Polish folk culture a dynamic and dialectical character. This culture, according to the author likens it more to its counterparts in the Mediterranean area rather than to neighbouring cultures nearer at hand.

Franciszek Kotula — STOVES

The subject of this article are the stoves that were used in the Podgorze region in the period from the middle of the XIXth century to the middle of the XXth century. The stove is a structure which is inte-

grally connected with the life of the inhabitants of the village house. The author discusses the construction of stoves of various types and their various functions — utilitarian, social and magic as well. The article describes stoves from the most primitive, without chimneys in houses with no chimney either, right up to tiled stoves. In describing the successive types of stove the author employs folk terminology and gives the popular names of the various elements which make up the stove. He especially stresses the social role of the stove as a factor integrating the life of the family and the rural community. The introduction at the end of the the XIXth century of chimney stoves was an important breakthrough in the life of the countryside. The improvement of hygienic conditions which this brought also reduced changes in the aesthetics of the interior and walls began to be decorated with pictures and ritual articles.

Jacek Łodziński — KATARZYNA GAWŁOWA — A PAINTER FROM ZIELONKI. KATARZYNA GAWŁOWA ABOUT HERSELF

Gawłowa is 83 years old. She lives in a village 6 km. from Kraków. For many years she sold milk in town. From her earliest years she has painted saints, angels, flowers, and birds on walls. With some

encouragement she began to paint on plywood and cardboard as well in 1973. Her pictures became known in 1977 and the author of the article himself organised an exhibition of her work in the Kraków Ethnographical Museum. The first text describes the life and the work of the painter and the second is a selection of fragments of conversations recorded with her over the last four years. It describes her dreams, visions, her ethical and aesthetic judgements and her naive interpretations of religious pictures. The painter lives within the influence of ancient peasant cultural traditions as it not sensitive to the new impulses which surround her.

Krzysztof Ruszel — THE DRAWINGS OF WOJCIECH GERSON WHICH SHOW POLISH FOLK DRESS IN RZESZÓW MUSEUM

The article describes in detail 25 local sketches and water colours of folk dress worn in various regions in the middle of the XIXth century. 10 works show clothes worn in the countryside around Warsaw. The sketches were bought by the Museum in Rzeszów at the end of the 1940's and are kept in its Ethnographic Department.

РЕЗЮМЕ

Людвик Стомма — ПРЕДОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОЛЬСКОЙ НАРОДНОЙ КУЛЬТУРЫ XIX В.

Основными предопределениями сельской культуры XIX века автор считает: 1) изоляцию, 2) католицизм, 3) устную передачу традиций, называя их вслед за Полем Лазарсфельдом, формулами — матками.

Изоляцию автор рассматривает в нескольких аспектах, принимая во внимание географическую обособленность (называя ее мерой горизонтальной изоляции), классовую (называемую вертикальной) и сознательности и недоверчивости по отношению к внешнему миру — *orgis exterior*. Автор рассматривает результаты изоляции, которые выступают в отношении крестьян к действительности — консерватизм, ритуал, сенсуализм и моральный релятивизм.

Католицизм рассматривается здесь, как фактор, который с одной стороны ассимилирует и адаптирует подобные взгляды, а с другой пытается противодействовать. В результате постоянного соприкосновения мистического сознания, опирающегося на устную традицию, и так называемой восприимчивости к чудесному (христианскому) польская народная культура приобрела динамический и диалектический характер. По мнению автора культура эта более схожа с культурами средиземноморского круга, чем с соседними.

Францишек Котуля - Печи

Темой настоящей статьи являются печи, которые, начиная со второй половины XIX в. до середины XX в. существовали на территории Подгужа (Жешовское воеводство). Печь является сооружением, тесно связанным с общим бытом жителей избы. Автор описывает конструкции различного типа печей, а также их различные функции — практические, общественные и магические. В статье представлены печи, начиная с самых примитивных, без дымоходов в курных хатах, вплоть до кафельных. Перечисляя разнообразные формы печей, автор прибегает к народной номенклатуре, приводит популярные названия отдельных элементов, составляющих печь. Особое внимание уделяет автор общественной роли печи, как фактора, объединяющего

жизнь семьи и сельской общности. На стыке XIX—XX вв. стали сооружать печи с дымоходами и это произвело основной перелом в жизни деревни. Улучшение гигиенических условий повлекло за собой перемены в эстетическом оформлении интерьеров; стены стали украшать образами и предметами обрядового назначения.

Кшиштоф Русель — РИСУНКИ ВОЙЦЕХА ГЕРСОНА, ОТОБРАЖАЮЩИЕ ПОЛЬСКИЕ НАРОДНЫЕ КОСТЮМЫ, В СОБРАНИЯХ ЖЕШОВСКОГО МУЗЕЯ

Статья содержит подробное описание 25 оригинальных местных эскизов и акварелей, отображающих народные костюмы, которые носили в различных местностях Польши в середине XIX века. 10 рисунков представляют наряды жителей подваршавских деревень. Эскизы были приобретены в конце сороковых годов и находятся в собраниях этнографического отдела Жешовского музея.

Яцек Лодзиньски — КАТАЖИНА ГАВЛОВА — ХУДОЖНИЦА ИЗ ЗЕЛЕНОК. КАТАЖИНА ГАВЛОВА, О СЕБЕ

Катажине Гавловой 83 года. Она живет в деревне, расположенной в 6 километрах от Кракова. Много лет подряд Гавлова носила молоко в город. С молодых лет она расписывала квартиры изображениями святых, ангелов, писала цветы и птиц. Получив поощрение, стала в 1973 г. писать также на фанере и картоне. Картины Гавловой получили известность и в 1977 г. автор статьи организовал в Краковском этнографическом музее выставку ее работ.

Первый текст посвящен жизни и творчеству художницы, второй — содержит избранные фрагменты бесед, записанных на магнитную пленку в течение последних 4 лет. Это ее сны, видения, этические и эстетические суждения, наивное толкование картин религиозного содержания. Художница живет в мире давних традиций крестьянской культуры и словно не ощущает новых стимулов окружающей ее действительности.